

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Vě umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

MIKULOV (K. Ú. MIKULOV NA MORAVĚ, OKR. BŘECLAV)

Kostelní náměstí, kostel sv. Václava, parc. č. 23. Novověk. Krypta. Záchranný výzkum a stavebně-historický průzkum.

Na základě smlouvy o dílo mezi objednatelem Regionálním muzeem v Mikulově a zhotovitelem Ústavem archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byl ve 2. polovině roku 2012 proveden záchranný archeologický výzkum a průzkum nově otevřené „krypty“ pod kostelem sv. Václava v Mikulově. Jmenovitě se jednalo o zaměření, posouzení a dokumentaci systému podzemních prostor pod severní kaplí a hlavní chrámovou lodí.

V polovině července 2012 proběhl pod vedením P. Kubína (Regionální muzeum v Mikulově) a P. Urbanové (Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Brno) záchranný archeologický a antropologický výzkum nově objevené krypty v severní boční kapli zasvěcené sv. Panně Marii Loretánské, na který navázaly archeologický výzkum a doplňující stavebně-historický průzkum (srv. Kebrlová 2005). Doposud neznámý vchod do podzemí kostela byl zjištěn při rekonstrukčních pracích jedním z členů České speleologické společnosti (ZO 6-13). Brněnské pracoviště Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., se na výzkumu podílelo geodetickým zaměřením podzemních prostor; stavebně-historický průzkum provedla P. Dohnalová z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Brno.

Výzkum krypty a návazných podzemních prostor v kapli sv. Panny Marie Loretánské, doložil pod kostelem sv. Václava existenci dosud neznámého podzemí (obr. 88). Bylo zjištěno, že nové prostory pravděpodobně vůbec nekomunikují se známou tzv. lobkovickou hrobkou, jež se nachází pod presbytářem, nýbrž že mají vztah k současné chrámové lodi, pod níž vytváří nepravidelně rozložený systém s vazbou na severní kapli a bývalý zazděný vchod do podzemí nacházející se v základech severovýchodní části hlavní lodi. Chodby a síně leží svými vrcholy těsně pod podlahou kostela a jejich délka se pohybuje kolem 35 m. Systém se skládá z pěti klenutých síní vzájemně propojených chodbami, které mají ve stropech zazděny v několika případech zbytky větracích šachet; nelze však vyloučit, že se může jednat pouze o reparace druhotně poškozených kleneb.

Za nejstarší lze považovat evidentně domnělou kryptu, předběžně podrobenou výzkumu antropologa, ležící pod objeveným vchodem v severní kapli, ve které bylo původně uloženo několik malovaných dřevěných rakví s kosterními obsahy. Vše svědčí o tom, že síň pod kaplí byla dnešním horním vchodem opatřena až druhotně. Dolehá to nahrubo vysekaný otvor v kompaktní valené cihelné klenbě, do kterého bylo až následně shora vsazeno kamenné ostění s těžkým poklopem opatřeným železným kruhem na čepu. Do té doby se s velkou pravděpodobnos-

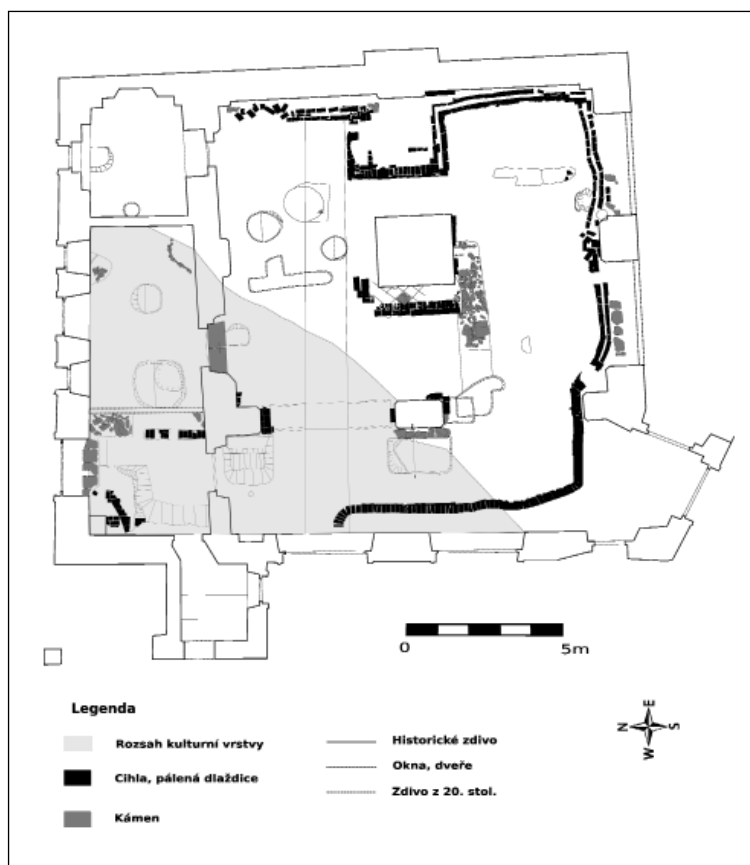
tí jednalo o uzavřenou prostor, do níž ústil zvenčí pouze větrací průduch. Síň sloužící jako hrobka byla později propojena na jiném místě se systémem chodeb, které byly poněkud hlubší a podle zběžného stavebně-historického průzkumu evidentně mladší.

Nelze vyloučit, že k zazdění vchodu mladších chodeb došlo až druhotně po poškození jejich kleneb. Tyto prostory obsahovaly objemově několik desítek kubických metrů lidských kostí, které tvořily kumulace sahajících místy až ke stropním klenbám síní (obr. 89). Původní vchod do sklepních prostor se nacházel u severovýchodního nároží chrámové lodi; nyní je ale zcela zazděn a zvenčí zakryt navážkami navyšujícími terén kolem severního obvodového zdiva kostela.

Zásadní je zjištění, že do hrobky, díky které byl podzemní systém objeven, ústí vyzděný větrací kanál, jenž je zabudován do zdiva kaple. Za oknem kanálu je patrná spára vyplněná hlinou, která odděluje zdivo kaple od cihelné vyzdívký síně. Je evidentní, že kanál nebylo možné díky jeho těsnosti vyzdít až po zbudování kaple, nýbrž že musel být budován současně. Hrobka je architektonicky spjata se zbudováním původní kaple sv. Jana Křtitele, k čemuž došlo někdy před rokem 1784. Renesančně-manýristickou dostavbu kaple sv. Jana Křtitele lze spojit s osobou kardinála Františka z Dietrichsteina (1570–1636), který byl od roku 1611 majitelem mikulovského panství. Stavební práce byly ukončeny před rokem 1640 a v této době již „krypta“ evidentně existovala. Poměrně reálná se zdá být hypotéza, že v následném období mohly být po přestavbě do nově zbudované „krypty“ uloženy ostatky probošta Františka Filipa Inzaghiho, což se událo roku 1773.

Další důležité sdělení nám přináší plán stavebních úprav kostela od architekta Jana Filipa Jöndla z roku 1846, kde je hned vedle loretánské kaple vyobrazena zvláštní chodbovitá přístavba, která by mohla představovat podle svého umístění původní podobu vstupní šíje vedoucí do podzemí. K její realizaci nebo úpravám souvisejícím se zazděním vstupu do podzemí, mohlo však dojít ještě před roky 1851 a 1897, kdy proběhly v kostele úpravy interiéru a zednické práce v suterénu věže (srv. Koudela 2005; 2006; 2007).

K uložení velkého množství lidských kostí do podzemí kostela došlo až po propojení sklepního systému s „kryptou“, neboť v žádné z objevených síní nebyl nalezen deponovaný materiál, který by mohl souviset s pro rážkou kamenného zdiva. Nelze vyloučit, že v „kryptě“ byly nejprve uloženy ostatky významnějších osob, které sem byly umístěny v průběhu 17.–18. století. Později však ztratila „krypta“ na svém prvořadém významu a byla napojena na nově zbudovaný rozsáhlý systém síní a chodeb, které byly vystavěny způsobem otevřených výkopů shora. Nelze zjistit, zdali šlo o záměr zbudovat v 18. století pod kostelem novou rozsáhlou hrobku; pravděpodobněji mohlo jít o reakci spojenou se zrušením hřbitova kolem kostela za doby Josefa II. (1784), kdy byly v souvislosti

Obr. 90. Mikulov, Horní synagoga. Plán výzkumu.

Fig. 90. Mikulov, the Upper Synagogue. Excavation plan.

Koudela, M. 2007: Mikulovský kostel sv. Václava v proměnách staletí. *Sborník Regionálního muzea v Mikulově 2007*, 44–73.

Kebrlová, E. 2005: *Kostel sv. Václava v Mikulově*. Stavebněhistorický průzkum. Břeclav.

Resumé

Mikulov (Kat. Mikulov na Moravě, Bez. Břeclav), Kostelní náměstí (Platz), St. Wenzel-Kirche, Parz. Nr. 23. Neuzeit. Gruft. Rettungsgrabung, Bauhistorische Untersuchung.

s přestavbami kostela porušovány staré hroby a jejich obsah ukládán postupně do současně budovaného podzemí.

Petr Kos, Petra Dohnalová

Literatura

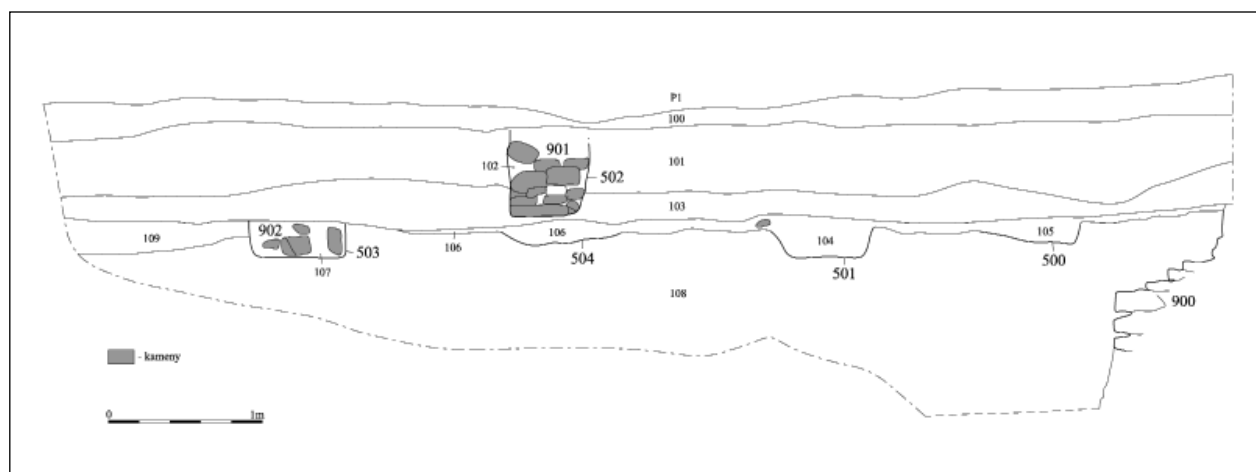
Koudela, M. 2005: Mikulovský kostel sv. Václava ve světle nejstarších listin (1. část). *Sborník Regionálního muzea v Mikulově 2005*, 34–45.

Koudela, M. 2006: Mikulovský kostel sv. Václava ve světle nejstarších listin (2. část). *Sborník Regionálního muzea v Mikulově 2006*, 51–63.

MIKULOV (K. Ú. MIKULOV NA MORAVĚ, OKR. BŘECLAV)

Horní synagoga, Husova 13. Vrcholný středověk, novověk. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, př. č. 1/12.

V souvislosti s rekonstrukcí Horní synagogy v Mikulově byly v plánu rovněž stavební úpravy a snížení úrovně podlah, proto od poloviny prosince 2011 do konce ledna 2012 proběhl v celé ploše stávající budovy záchranný výzkum pod hlavičkou Regionálního muzea v Mikulově.

Obr. 91. Moravany. Profil s dokumentovanými raně novověkými objekty.

Abb. 91. Moravany. Profil mit frühneuzeitlichen Objekten.